

Oponent: Dr. Dušan BURAN, Slovenská národná galéria Bratislava

Posudek oponenta:

Gotické nástenné maliarstvo ako predmet záujmu slovenského dejepisu umenia patrí – aj vzhľadom na relatívne veľký počet zachovaných pamiatok – medzi najlepšie prebádané oblasti stredovekého umenia na Slovensku. Napriek tejto skutočnosti sa stále darí nachádzať nové výmaľby alebo existuje dostatok dôvodov na revíziu minulých poznatkov o už známych nástenných maľbách. Druhý príklad zohral dôležitú úlohu aj pri voľbe témy bakalárskej práce Anny Zemanovej.

V úvode (s. 5) autorka jej ťažisko síce vymedzuje na „ikonografický program“ malieb, samotnej štruktúre však toto vymedzenie zodpovedá iba čiastočne. Pomerne veľký priestor (s. 6-19) je venovaný bilancii doterajšej umeleckohistorickej literatúry. Po uvedení umelecko-geografického a historického kontextu sa vlastne až na s. 29 k slovu dostáva ikonografia jednotlivých scén, vrátane ich paralel v nástennom maliarstve Slovenska alebo priľahlých oblastí. Prácu uzatvára resumé v českom jazyku, trochu podrobnejšie v angličtine. Prílohu tvorí 92 obrázkov, najmä čb. fotografií s podrobným zoznamom, bibliografia, užitočná konkordancia historických názvov (prísne vzaté – chýbajú nemecké ekvivalenty) a v osobitnom zväzku plánová dokumentácia a mapa Uhorska.

Najskôr niekoľko pripomienok k takto navrhutej štruktúre: Na kvalifikačnom stupni bakalárskej práce ide o vítanú príležitosť overiť schopnosti študentky kriticky pracovať s odbornou literatúrou a prameňmi. V tomto smere je Zemanovej text príkladom pomerne suverénnej orientácie, hoci aj jej „kritickosť“ (ako ju autorka naznačuje v názve kapitoly) spočíva v trochu lapidárnych konštatovaniach typu „*Dílo prvního autora má sklony k provencionalite (sic)*“ (s. 6) alebo „*Přístup obou autorů je na rozdíl od Divalda a Pétera nestranný, konkrétní a nepředpojatý.*“ (s. 7). Niektoré práce sú rozobraté podrobnejšie, iné len spomenuté (čo pri ich relevancii pre danú tému väčšinou ani nie je škoda, chyba to je akurát pri štandardoch typu Ernő MAROSI (ed.), *Magyarország művészete 1300-1470 körül*. Budapest 1987 (s. 18). A hoci otázka sekundárnej zahraničnej (ale i domácej) literatúry – predovšetkým v súvislosti s obsahovým výkladom malieb – bude aktuálnejšia možno až pri diplomovej práci, tu aspoň odkaz na niekoľko titulov v bakalárskej práci opomenutých: KARÁCSONYI, Johann: *Sz. Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig*, Budapest 1922; *800 Jahre Franz von Assisi. Franziskanische Kunst und Kultur des Mittelalters*, [Kat. výst.], Niederösterreichische Landesausstellung, Kunsthalle Krems a/D., ed. Harry KÜHNEL et al., Krems-Stein 1982 alebo *Paradisum plantavit. Bencés monostorok a középkori Magyarországon / Benedictine Monasteries in Medieval Hungary*. [Kat. výst.] Ed. Imre TAKÁCS. Pannonhalma 2001; tiež Bibiana POMFYOVÁ: Počiatky gotickej architektúry. In: Dušan BURAN a kol. *Dejiny slovenského výtvarného umenia – Gotika*. Bratislava 2003, s. 39-59 alebo EADEM: Vrcholnegotická architektúra na Spiši. *Ibidem*, s. 97-109.

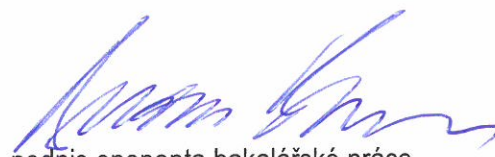
Ako Anna Zemanová naznačila v úvode, naozaj sa koncentruje na ikonografiu, pričom štýlové rozbery sú pomerne skromné a orientujú sa zväčša na doterajších názoroch. Rozdeľovanie na „ruky“ maliarov (s. 36-37, vychádzajúc z analýzy Milana Tognera) je v prípade nástenného maliarstva už viac-menej prekonanou metódou, lebo na jednej stene, dokonca na jednej scéne, mohlo neraz pracovať niekoľko „rúk“ s nerozoznateľným odlišením. Snáď bolo možné venovať viac miesta napr. analýzam obrazového priestoru, farebnej kompozícii, pohybovým motívom a pod., ktorá miestami ostávala v tieni popisov alebo všeobecných (a ako takých i známych) historických súvislostí, či citácií zo staršej literatúry.

Na druhej strane, študentka Zemanová disponuje veľmi dobrou intuíciou pri odhade typických i špecifických aspektov nástenného maliarstva (s. 29 – sv. Trojica v podobe troch hláv; s. 31 – Imago pietatis), hoci na niektorých miestach si vďaka neopatrným formuláciám protirečí (s. 31, 2. odsek; s. 33 s odkazmi na protichodné interpretácie iných autorov – Gerát / Hudák, avšak bez zaujatia vlastného stanoviska). Hoci výklad „ikonografického programu“ je o niečo komplexnejšia záležitosť, než môže postihnúť akokoľvek dobrá bakalárska práca, za pozitívum tej predloženej tiež považujem snahu študentky, vidieť špecifické výpovede nielen v jednotlivých scénach, lež tiež v ich kombináciách, umiestnení v rámci interiéru, či v ich frekvencii (alebo absencii) v iných kostoloch a pod.

V texte je pár formulačných nedostatkov alebo terminologických chýb, z ktorých spomeňme: „*Mezi práce, které vzešly z uherských iluminátorských dílen patří napr. Anjou Legendarium (1330), Budínská kronika, Vídeňská kronika nebo Képes krónika. S tímto faktem lze počítat jako s jednou z možných transformací italských vlivů.*“ (s. 21) Jednak u posledných troch spomenutých ide o to isté dielo a na druhej strane ich uhorský pôvod rozhodne nemožno považovať za „fakt“: ide o práce neapolských, resp. bolonských iluminátorov – *snád* v službách uhorského dvora. Nekritické preberanie konkrétnych dátumov zo staršej literatúry (maľby z Veľkej Lomnice údajne z roku 1317 – s. 39) vlastne ani nemožno vytknúť študentke pri bakalárskej práci, kým k takémuto konsenzu nedospeje sama odborná literatúra solídnejšou argumentáciou. V 13. storočí nielenže „*územie Slovenska*“ predstavuje pomerne problematický termín, predovšetkým však ho vtedy nevyplienili *turecké* vojská (s. 20), lež mongolské, v staršej literatúre označované tiež tatárskymi. Tu i tam sa dačo opakuje [nevidím napr. zmysel pozn. typu „*maď. Károly Róbert*“ (pozn. 46) alebo česky „*Obrázková kronika*“ (pozn. 82), konzekventne je ale používané meno sv. Egídia, bez odkazu na český ekvivalent – sv. Jiljí]. Avšak inak je aj jazykovo práca zvládnutá na vysokej úrovni. Pochvalu si napokon zaslúži už spomenutá obrazová príloha, dokumentujúca nielen samotné nástenné maľby, ale aj niekoľko primerane vybraných analógií.

Summa summarum: napriek spomenutým drobným korekciám Anna Zemanová preukázala vo svojej bakalárskej práci dostatočnú mieru orientácie ako v literatúre, tak v bezprostrednej práci s umeleckými dielami a s možnosťami jednotlivých umeleckohistorických metód. Vysoko treba oceniť jej samostatný prístup k príprave rozsiahleho textového opusu i jeho obrazových príloh, snahu o analýzy diel vychádzajúc z originálov a nie fotografií a tiež pomerne širokú bázu jej záujmu – počnúc archeologickými a pamiatkovými aspektmi až po historický a ikonografický výklad. Navrhujem preto bakalársku prácu prijať s nanajvýš pozitívnym ohodnotením a dúfam, že študentka využije príležitosť, k podobnej téme sa vrátiť vo svojej diplomovej práci.

V Bratislave, dňa 07. augusta 2006

podpis oponenta bakalárskej práce